

Академічне письмо: як писати доброзачесно

На допомогу дипломнику

Л. А. Криштафович,
гол. бібліограф НТБ ВНТУ

**Інформатизація на основі
всезростаючого використання
інформації в якості ресурсу розвитку
стрімко підвищила значущість
формування інформаційної культури
людини**

Докорінні перетворення в соціально-економічному житті країни суттєво вплинули на вимоги, що стоять перед студентами вишу. В нових умовах формування професійно значущих якостей випускника ВНЗ повинно бути орієнтовано не стільки на об'єм і повноту конкретного знання, скільки на здібність самостійного поповнювати знання, ставити й вирішувати різноманітні задачі, висувати альтернативні рішення, створювати критерії відбору найбільш ефективних із них.

Досягнення цієї мети в значній мірі залежить від рівня інформаційної культури.

Інформаційна культура –

це систематизована сукупність знань, умінь, навичок, які забезпечують оптимальне здійснення індивідуальної інформаційної діяльності, направленої на задоволення як професійних, так і непрофесійних потреб в інформації

Презентація «Основи інформаційної культури» надасть можливість самостійно оволодіти основними поняттями та складовими інформаційної культури

Основи інформаційної культури

Презентація лекції

Електронні дані - це інформація, що представляє собою символи, зображення, вкладки, аудіоінформацію, або їх комбінації

Система "УФД/Бібліотека" призначена для автоматизації всіх основних виробничих циклів бібліотеки:

- комплектування бібліотечного фонду (визначення потреб, замовлення літератури, оформлення надходжень, облік і аналіз фонду, списання);
- обробки документів (складання бібліографічного опису документа, класифікація, створення каталогів тем);
- бібліографії (складання аналітичних описів, підготовка бібліографічних довідок);
- обслуговування читачів (пошук і замовлення документів, комплектування замовлень, видача та повернення документів).

Система включає засоби для автоматизації таких основних операцій:

- Відбір, перегляд та друк документів;
- Комплектування фонду;
- Обробка документів;
- Організація доступу до електронних документів (електронних копій);
- Ведення інформації про читачів та організації;
- Обслуговування читачів;
- Експорт імпорт інформації.

Система обслуговування (ДБО) - це система, що відповідає на разові інформаційні запити

Система обслуговування (ДБО) - це система, що відповідає на разові інформаційні запити. Вона підтримує велику кількість користувачів одночасно і вбудована за архітектурою клієнт-сервер, що дозволяє використовувати протоколи типу, які підтримують стандарт SQL.

Система "УФД/Бібліотека" слугує для задоволення прав користувачів на доступ до складу бібліотечних фондів, наявність у них інформаційну допомогу в пошуках та відбиранні

<https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/661>

<http://lib.vntu.edu.ua/pages/188.html>

Бібліографія - це область діяльності по підготовці та передачі користувачам інформації про твори друку

Термін «бібліографія» з'явився ще в I ст. нашої ери і походить від грецького - «біблїон»-книга, «граф»-пишу, тобто книгоопис. З бібліографії починаються будь-які дослідження, робота над будь-якою темою. За допомогою бібліографії можна знайти і дізнатися про все, що відомо людству і про що розказано в книгах та статтях. Емблемою бібліографії ще в давнину був золотий ключ, а визначення її звучало як «ключ до всіх знань».

Працюєте ви над курсовим чи дипломним проектом, рефератом чи темою навчально-дослідної роботи — ви насамперед шукаєте список літератури з цього питання, самі складаєте список чи картотеку знайдених джерел інформації.

Закінчується будь-яка дослідницька робота списком використаних джерел. Це все і є бібліографія.

Академічна доброчесність пов'язана не лише з наукою, а й з освітою, і з творчою діяльністю. Тому академічна доброчесність тією чи іншою мірою стосується кожного.

До видів плагіату в т. ч. можна віднести:

- відсутність посилань на прямі цитати;
- неадекватне перефразування;
- поєднання власного та запозиченого тексту без цитування джерел;
- копіювання чужої наукової роботи;
- привласнення результатів праці;
- згадування джерела без посилання тощо.

Практика написання ясного, місткого і переконливого наукового тексту починається з перших студентських робіт і не закінчується ніколи. Це стосується і рефератів, і студентських курсових та дипломних робіт, і наукових статей, і дисертаційних досліджень.

Академічне писання

або Академічне письмо

це діяльність дослідника чи викладача зі створення спеціалізованих фахових наукових чи навчальних текстів. Представлення у письмовій формі результатів дослідження
(Вікіпедія)

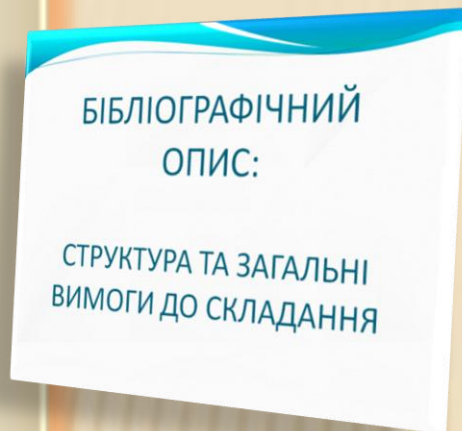
Вміння висловлювати власну позицію з використанням опорної літератури та наданням посилань на використані джерела є невід'ємною частиною навчання студентів більшості західних ВНЗ, що впливає на якість їхніх письмових робіт за фахом

Для оформлення посилань і списку використаних джерел в Україні використовуються

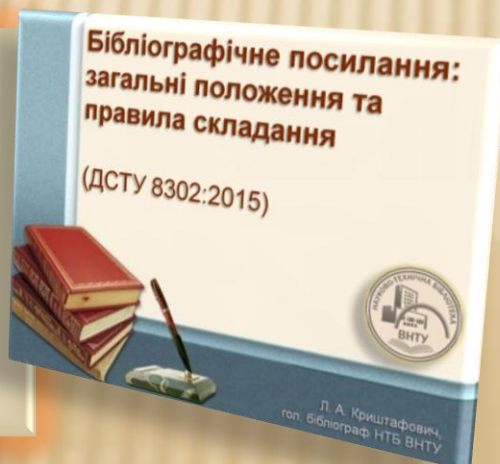
ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

«Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»

ДСТУ 8302:2015

«Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Головна
> Про бібліотеку
> Діяльність бібліотеки
> Ресурси
v На допомогу науковцю
Академічна доброчесність
Можливості платформи Web of Science Для якісних наукових досліджень
ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання
Деякі питання реалізації статті 54 Закону України "Про вищу освіту" № 656 — редакція від 19.08.2011
Про обов'язкові публікації в існуючих фахових

Електронний каталог
Електронний формуляр
Віртуальна довідкова служба

Головна » На допомогу науковцю » Авторам публікацій » Як правильно оформити бібліографічне посилання та список літератури в науковій роботі?

Як правильно оформити бібліографічне посилання та список літератури в науковій роботі?

Згідно з новими «Вимогами до оформлення дисертацій», затвердженими МОН України, поряд із традиційними вимогами до оформлення структурних елементів, що наводяться в наказі (титального аркуша, основної частини, висновків) та форматування тексту, з'явилися нові елементи дисертації. Так, тепер дисертація повинна містити анотацію українською

<http://lib.vntu.edu.ua/pages/425.html>

ВНТУ Інституційний репозитарій

Головна

Репозитарій Вінницького Національного Технічного Університету

Вітаємо в інституційному репозитарії Вінницького національного технічного університету, який накопичує, зберігає, розповсюджує та забезпечує довготривалий, постійний та надійний доступ до наукових робіт професорсько-викладацького складу, співробітників, студентів, аспірантів та докторантів ВНТУ.

ISSN 2413-6360

Положення про інституційний репозитарій Вінницького національного технічного університету (PDF)
Авторський договір про передачу невиключних прав на використання твору
Терміни архівування та самоархівування документів в IR VNTU
Відеоінструкція реєстрації користувача в IR VNTU
Відеоінструкція про реалізацію публікації в IR VNTU

Бібліографічний опис: структура та загальні вимоги до складання
Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015)

Спільноти DSpace

Виберіть спільноту для перегляду її колекцій

Дисертації та автореферати [189]
Звіти про науково-дослідні роботи [1]
Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля [507]
Матеріали конференцій ВНТУ [3761]
Науково-технічна бібліотека [151]

<https://ir.lib.vntu.edu.ua>

Для якісного наукового пошуку потрібно користуватись якісними джерелами інформації

Список використаних джерел

Дозволяє авторові документально підтвердити достовірність і точність цитованих матеріалів

Характеризує ступінь вивченості конкретної проблеми дослідником

Становить цінність як довідково-пошуковий апарат для інших дослідників

Важливо

У список варто включати всі матеріали, які були прочитані, переглянуті, проаналізовані.

Бібліографічний список, доданий до наукової праці є підсумком вивчення проблеми і передумовою подальших наукових досліджень.

Бібліографічний опис (БО) – сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину або групу документів, наведених за визначеними правилами і необхідних для загальної характеристики та ідентифікації документа

Об'єкти БО – всі види документів на будь-яких носіях інформації, у т. ч. електронні. Документи можуть бути *опублікованими* й *неопублікованими*.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ОПИС:

СТРУКТУРА ТА ЗАГАЛЬНІ
ВИМОГИ ДО СКЛАДАННЯ

Елементи БО – мінімальна структурна одиниця опису (*слово, словосполучення, група слів...*). Елементи поділяються на *обов'язкові* та *факультативні* (додаткові).

Складання опису здійснюється безпосередньо за виданням, *de visu*, що забезпечує точність і повноту опису.

Джерелом інформації для складання БО є документ в цілому. **Головним джерелом інформації** є елемент документа, що містить основні вихідні й аналогічні їм відомості (*титульний аркуш, титульний екран, етикетка тощо*)

До складу БО входять:

- зона назви та відомостей про відповідальність;
- зона видання;
- зона специфічних відомостей;
- зона вихідних даних;
- зона фізичної характеристики;
- зона серії;
- зона приміток;
- зона стандартного номера (або його альтернативи) за умов доступності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ОПИС:

СТРУКТУРА ТА ЗАГАЛЬНІ
ВИМОГИ ДО СКЛАДАННЯ

Верба Г. В. Граматика сучасної англійської мови [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. В. Верба. — Вид. 2-ге [переробл. і доповн.]. — Київ : Знання, 2009. — 158 с. — (Бібліотека правознавця). — Бібліогр.: с. 152-157 (32 назви). — ISBN 978-966-580-236-5.

Кожній зоні (за винятком першої) передує знак крапка і тире (. —), з проміжками справа і зліва від тире

Бібліографічне посилання

Бібліографічне посилання:
загальні положення та
правила складання

(ДСТУ 8302:2015)

Л. А. Кришталевич,
гол. бібліограф НТБ ВНТУ

бібліографічне посилання

Сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті документа інший документ, що є необхідними й достатніми для його загальної характеристики, ідентифікування та пошуку

об'єкт бібліографічного посилання

Усі види опублікованих і неопублікованих документів, їхні окремі складники або групи документів на будь-яких носіях інформації

До бібліографічних посилань вдаються:

- у разі цитування, запозичення положень, формул, таблиць, ілюстрацій тощо;
- при необхідності звернення до іншого видання, де більш повно висвітлено питання;
- при потребі здійснити аналіз вже опублікованих робіт.

Посилання дають можливість:

- перевірити достовірність і точність наведених цитат, формул, статистичних даних, різних фактів і відомостей, запозичених з інших видань;
- виявити і розшукати першоджерела;
- ознайомитися з літературою за темою твору, зокрема з тими працями, в яких питання викладено більш докладно;
- в наукометрії допомагають визначити актуальність і значення публікації, її вплив на розвиток дослідження у відповідній галузі знань.

Правила наведення посилань

посилання на джерела статистичних даних обов'язкові

посилання на підручники, навчальні посібники, газети та ненаукові журнали *бажано* не наводити

посилання на власні публікації тільки у разі мотивованої потреби

усі посилання, наведені в тексті, мають бути в списку використаних джерел

неопубліковані результати власних досліджень не рекомендується включати до списку використаних джерел, але вони можуть згадуватися в тексті

ВИДИ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ТА ПРАВИЛА ЇХНЬОГО СКЛАДАННЯ

Бібліографічне посилання

(за складом елементів бібліографічного запису)

Повне

містить усі обов'язкові елементи, що використовують для загальної характеристики, ідентифікування й пошуку об'єкта посилання

Коротке

містить частину обов'язкових елементів, які використовують тільки для пошуку об'єкта посилання

ВИДИ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ТА ПРАВИЛА ЇХНЬОГО СКЛАДАННЯ

Бібліографічне посилання

(за місцем розташування в документі)

внутрішньотекстове

підрядкове

позатекстове

Бібліографічне посилання

(за повторністю наведення посилань на один і той самий об'єкт)

первинне

повторне

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Елементи бібліографічного запису (заголовок і бібліографічний опис) та знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, подають згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80 «Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання» ДСТУ ГОСТ 7.1 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»

**Бібліографічне посилання:
загальні положення та
правила складання**

(ДСТУ 8302:2015)

Л. А. Криштафович,
гол. бібліограф НЛБ України

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

з урахуванням таких особливостей:

У заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, **імена** у відомостях про відповідальність **за навкісною рисою / не повторюють**.

Репінський С. В., Козлов Л. Г., Буренніков Ю. А. Керування регульованих насосів в гідроприводах, чутливих до навантаження : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2016. 200 с.

У заголовку бібліографічного запису **позатекстового** посилання **можна** зазначити **більше ніж три імені авторів**.

Дусанюк Ж. П., Репінський С. В., Савуляк В. В., Сердюк О. В. Механоскладальні дільниці та цехи в машинобудуванні : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2016. 148 с.

Після назви дозволено **не зазначати** загального позначення матеріалу («**Текст**», «**Електронний ресурс**» тощо).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Замість “крапка й тире” (“. – “) рекомендовано застосовувати знак **“крапка”** (.)

Гордієнко О. А. , Гуменчук О. А., Тітов Т. С. Аналіз реакції дитіокарбоксілювання н-бутанолу сірковуглецем в присутності гідроксиду калію // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2017. № 1. С. 40–44.

У бібліографічних посиланнях на складник документа **«дві навскісні ризи»** (“ // ”) можна **замінювати крапкою** (.), а відомості про документ (його **назву**), в якому розміщено складник, виділяти **шрифтом** (наприклад, *курсивом*).

Гордієнко О. А. , Гуменчук О. А., Тітов Т. С. Аналіз реакції дитіокарбоксілювання н-бутанолу сірковуглецем в присутності гідроксиду калію. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2017. № 1. С. 40–44.

Відомості, запозичені **не з титульної сторінки** документа, дозволено **не брати у квадратні дужки**

Дозволено **не подавати** найменування (ім'я) **видавця**

Дозволено **не наводити** відомостей про **серію** та Міжнародний стандартний номер (**ISBN, ISMN, ISSN**).

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання розміщують безпосередньо в тексті документа

Подають у **круглих дужках (...)**

Знак **«крапка й тире» («. — »)** **замінюють** знаком **«крапка» (.)**.

Може бути у **повній** або **короткій** формі, рекомендовано складати в **короткій** формі.

...Так, парадоксальним чином у період 2014-2015 рр., громадяни обрали до Парламенту партії, які взагалі фактично ще не існували, свого роду «протопартії», які отримали представництво у Верховній Раді, не маючи взагалі членської бази та організаційної структури (**Гілея. Київ, 2017. Вип. 117. С. 257**).

По-третє, однією з перешкод на шляху до побудови системи управління репутацією є відсутність однозначності в термінології. Безліч складнощів виникає через помилкове змішування понять «репутація» й «імідж» політичної партії (**European Political And law Discourse. 2016. Vol. 3, iss. 2. P. 165–171**)...

Підрядкове бібліографічне посилання

Підрядкове бібліографічне посилання розміщують як примітку в нижній частині сторінки, відмежовуючи від основного тексту горизонтальною рисою

Знак виноски подають на верхній лінії шрифту після відповідного фрагмента в тексті

Текст ²

та перед підрядковим посиланням

² Посилання

Знаки виноски відокремлюють від тексту проміжком

... Тому завжди йдеться про конкретну форму демократії в конкретній країні, яка залежить від соціально-економічних умов, традиційного устрою держави, політичної культури, сформованого в суспільстві сприйняття влади ¹.

До питання про те, яку політичну систему можна визнати демократичною, порізно підходили такі дослідники, як Р. Даль, Ф. Закарія, Г. О'Доннел, С. Хантінгтон, І. Шумпетер. Останній визначив демократію як інституційний устрій, призначений для прийняття політичних рішень, де індивіди набувають владних повноважень за допомогою конкурентної боротьби за голоси виборців ².

¹ Корнієнко В. О. Демократія як ідеал і як реальність. Дослідження світової політики : збірник наукових праць. Київ, 2000. Вип. 10. С. 23–29.

² Теория и практика демократии. Избранные тексты / под ред. В. Л. Иноземцева, Б. Г. Капустина. Москва, 2006. 462 с.

Позатекстове бібліографічне посилання

Позатекстове бібліографічне посилання використовують переважно у наукових виданнях у разі багаторазових посилань на одні й ті самі документи задля уникнення повторного подання однакових бібліографічних записів або через їхню велику кількість, або за браком місця для підрядкових посилань

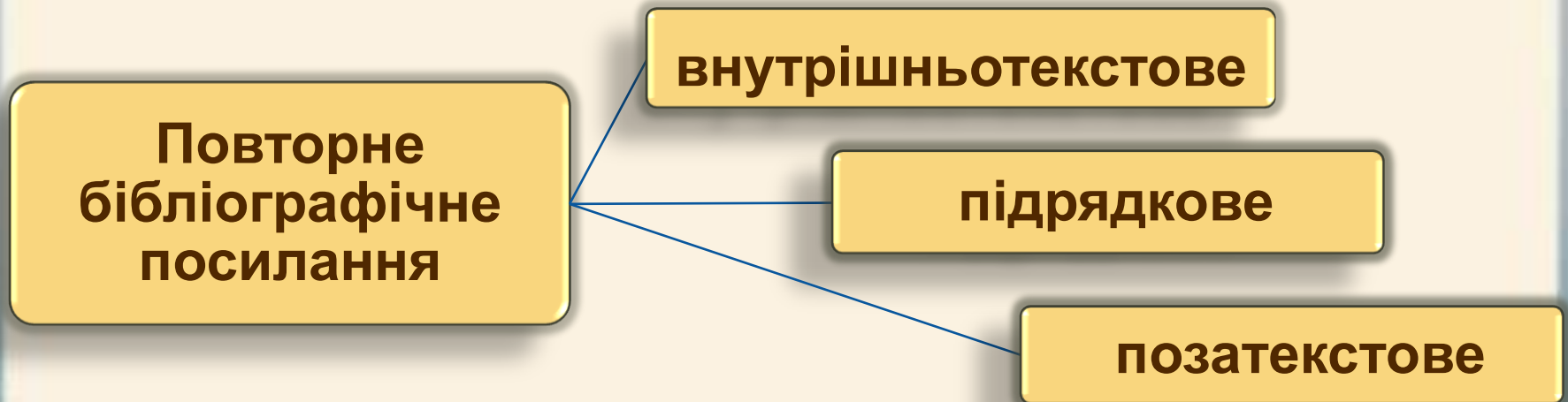
Нумерують у межах усього документа або в межах окремих глав, розділів, частин тощо, застосовуючи наскрізне нумерування (арабськими цифрами)

Наводять як перелік бібліографічних записів і розміщують наприкінці основного тексту (або після заключної статті, післямови, коментарів — за їх наявності) документа або його складника (зазначаючи, наприклад, «Список бібліографічних посилань»)

Повторне бібліографічне посилання

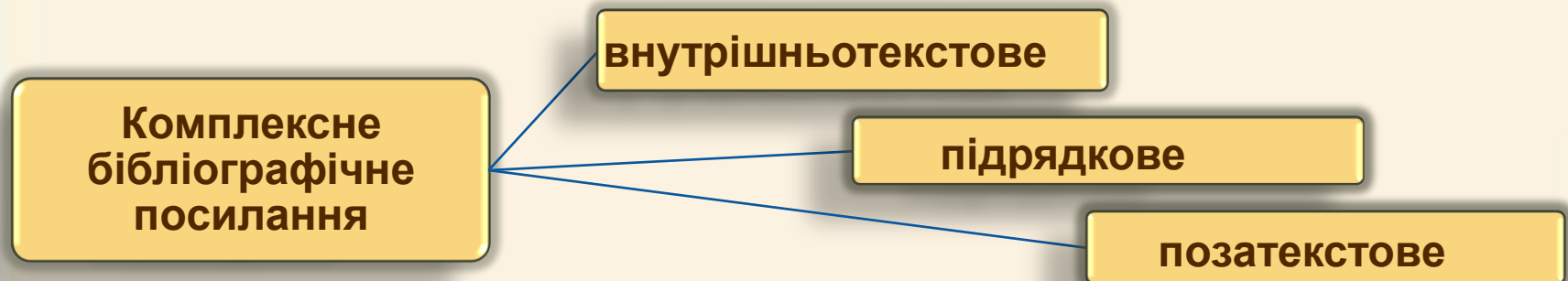
Повторне бібліографічне посилання на **один і той самий документ** або його частину, або групу документів наводять у **скороченій формі** за умови, що всі потрібні для ідентифікування та пошуку цього документа бібліографічні відомості зазначено у первинному посиланні на нього.

Дозволено долучати елементи, що не увійшли до складу первинного бібліографічного посилання, однак є потрібними для ідентифікування документа.

Комплексне бібліографічне посилання

Комплексне бібліографічне посилання — кілька об'єктів посилання.

Можуть містити **первинні** та **повторні** посилання

Розділяють між собою знаком “**крапка з комою**” (;)

Кілька об'єктів бібліографічного посилання подають в **абетковому** чи **хронологічному** порядку або за **абеткою назв мов**

Кожне з бібліографічних посилань у складі комплексного посилання оформлюють за загальними правилами

Бібліографічне посилання на електронний ресурс

СКЛАДАЮТЬ НА

- **електронні ресурси загалом** (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо);
- **їхні складники** (розділи та частини електронних документів)

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- **титульний екран;**
- **основне меню;**
- **головна сторінка сайту чи порталу .**

Містять відомості про автора, назву, перевидання, місце та рік видання

ВІДОМОСТІ, необхідні для пошуку

- **Системні вимоги;**
- **дата оновлення документа або його частини;**
- **електронна адреса;**
- **дата звернення до документа .**

Дозволено **не подавати вид електронних даних** (електрон. текст. дані, електрон. граф . дані, електрон. журн., електрон. картогр. дані, електрон. пошук. прогр.).

Можна **не подавати джерело назви** (“Назва з етикетки диска”, “Назва з екрана”).

Міжнародні стилі оформлення списку наукових публікацій, що рекомендує МОН України

Vancouver style

IEEE (Institute of
Electrical and
Electronics
Engineers) style

AIP (American
Institute of Physics)
style

ACS (American
Chemical Society)
style

Harvard style

Chicago/Turabian
style

APA (American
Psychological
Association) style

MLA (Modern
Language
Association) style

OSCOLA
style

Добір джерел, складання бібліографічних списків та оформлення бібліографічних посилань — важливий складник процесу написання наукової праці

Список використаних джерел та посилання на джерела необхідні:

- для подальшого ознайомлення с темою;
- перевірки неоднозначних тез;
- запобігання суперечкам між авторами;
- уникнення звинувачень у плагіаті, крадіжках інтелектуальної власності

**Дякую за
увагу!**

Л. А. Криштафович,
гол. бібліограф НТБ ВНТУ

